

Maqaalee Rabbii (Subhaanahu)-Kutaa 2.2

Description

D-Bu'aa namni Maqaa “Ar-Rabb” beeku fi itti amanuun argatuu

Namni akkuma hiika maqaalee Rabbii (Subhaanahu) sirritti beeku fi itti amanuun jireenya isaa keessatti jijjiramni dhufaa adeema. Kutaa darbe keessatti hiikni Ar-Rabb (Gooftaa) jedhu maal akka ta'e ilaale turre. Namni san hubatee hojii irra yoo oolche, bu'aa inni argatu muraasa isaa mee asitti haa eerru:

1-Kaayyoo uumamaniif beekuu– maqaan Ar-Rabb jedhu fi sifaanni inni of keessatti qabate namoonni kaayyoo maaliif akka uumaman isaanitti beeksiisa. Akkasumas, wanta isaan fayyaduu fi wanta isaan miidhu isaan barsiisa. [Rabbiin] Gooftaa uumamtoota hundaa waan ta'eef, gabroota Isaa akkanumatti isaan dhiisun, isaanitti Of beeksiisu dhiisun, wanta isaan fayyadu fi miidhu isaan osoo hin barsiisin dhiisun gonkumaa Isaaf hin malu.

أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾

“Sila Nuti taphumaaf waan isin uumnee fi gara Keenyatti kan hin deebifamne ta'uu ni yaaddu?”
(Suuraa Al-Mu'минуun 23:115)

(Namni piroojekti guddaa tokko yommuu hojjatu kaayyoo itti hojjatuuf beekaa miti ree? Fkn, Piroojekti manaa yommuu hojjatu, manni dheerinni fi bal'inni isaa, kutaa hangam akka qabu, eessatti ijaarramu akka qabu, maaliif akka ijaarramu ni murteessa. Akkanumatti lafaa olka'e mana kaayyoo tokko malee ni ijaaraa? Rabbiin subhaanahu wa ta'aala Tokkicha fakkaata hin qabne fi ogeessota hundarra ogeessa ta'e, samii, dachii fi wantoota isaan keessa jiran kaayyoo malee ni uumaa? Inni Gooftaa ilma namaati. Kana jechuun kan isaan uume, jiraachisu, qananiisu, eegu fi too'atu Isa. Kanaafu, ilma namaa kan uume, jiraachisu, qananiisu fi bulchu Isa erga ta'e, Isa qofa akka gabbaran ni ajaja, wanta isaan miidhuu irraa ni dhoowwa, wanta isaan fayyadutti ni ajaja. Ergasii, hojii isaanii irratti hundaa'e Guyyaa Murtii jazaa (mindaa) isaaniif kafala.)

2-Rabbiin Gooftaa akka ta'e beeku fi amanuun Isa qofa akka gabbaran nama taasisa– Samii, dachii fi wantoota isaan keessa jiran kan uume, jiraachisu, ajjeesu, sooru,too'atu Isa erga ta'e, gabbarriin (ibaadan) Isa qofaaf ta'a. Akkamitti makhluuqni (uumamni) dadhabaan gabbaramaa? Homaa kan hin uumne ta'e osoo jiru akkamitti jaalala, ol-guddisuu, gabbarrii keessatti Rabbii olta'aa waliin dorgomaa taasifamaa? Kuni wanta Rabbiin subhaanahu mushrikoota Gooftummaa Isaa mirkaneessanii garuu Isa qofa hin gabbarre ittiin falmeedha. Falmiin kuni Qur'aana keessatti bakka adda addaatti dhufee jira:

أَشْرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلِقُونَ ﴿١٩١﴾

“Sila wantoota ofiifu uumamoo ta'anii waa tokko uumuu hin dandeenye Rabbitti qindeessu?”

Suuratu Al-A'araaf 7:191

Kana jechuun sila wanta homaa uumuu hin dandeenye, inuma mataa isaatu uumamaa kan ta'e Rabbiin waliin gabbaruu (waaqefatuu)? Sanamni, taabonni fi uumamtoonni biroo namoonni gabbaran (waaqefatan) homaa uumuu, samii irraa bishaan buusu, lafa keessaa biqiltoota magarsuu hin danda'an. Kanaafu, wanta kana hunda hin hojjanne akkamitti waa irraa kadhatu, isaaniif of gadi qabuu?

أَلَمْ تَهُم مَّنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ
 اللَّهُ إِنْ أَرَادَنِي اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ
 كَثُرَتْ رَحْمَتِيهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

“Samiwwanii fi dachii eenyutu uumee?” [jettee] osoo isaan gaafatte, dhugumatti Rabbii dha jedhu. Jedhiin, “Wanta Rabbii gadiitti kadhattan argitanii? Osoo Rabbiin miidhaa naaf fedhee, isaan miidhaa Isaa ni kaasu? Yookiin osoo rahmata naaf fedhee, isaan rahmata Isaa qabuu danda'uu? Jedhi, Rabbiin naaf gahaadha. Warri hirkatan Isarratti hirkatu.” Suuratu Az-Zumar 39:

Yaa warroota Rabbiin alatti wanta biraa gabbartan ykn waaqefattan! Mee itti xinxallaa wanta gabbartan (waaqefattan) san- osoo Rabbiin miidhaa fi rakkoo ani jibbu natti buuse, wanti isin gabbartan (waaqefattan) kuni miidhaa fi rakkoo natti bu'e narraa kaasu danda'uu? Ammas rahmata Isaatiin osoo na qananiise, wanti isin gabbartan qananiis Isaa kana qabuu fi akka na hin geenye gochuu danda'uu? Itti yaadatii naaf deebisaa.

garmalee kabajuuf, Isa galateefachuu fi faarsuf akka ariifatu isa taasisa.

5-Tawakkul (Isarratti hirkachuu)-Hiika Gooftaa keessaa tokko: Gooftaan uumamtoota Isaa sooruf (razzaquuf) itti gaafatamummaa kan fudhateedha; Isa bira kuusaan samii fi dachii kan jiru, mootummaa fi faarun hundi kan Isaati, ni jiraachisa, ni ajjeesa, Inni waan hundaa irratti danda' aadha. Namni kana yoo beeke qalbii isaa keessatti tawakkulli (Rabbiin irratti hirkachuun) ni cima. Wanta isa fayyadu argachuu fi wanta isa miidhu ofirraa deebisuuf Isarratti hirkata. Qalbiin isaa Rabbiin malee eenyumattu hin rarraatu, Isarraa malee eenyurrallee hin kajeelu, Isa malee eenyullee hin sodaatu. Akkamitti uumama (makhluuqa) akka isaa dadhabaa ofuyyuu fayyadu fi miidhu hin dandeenyetti rarra'aa? Ammas, Imaamu Ibn Al-Qayyim (rahimahullahu) akkana jechuun hasaasa:

“Rabbiin tokkichi Gooftaa, Mootii fi Gabbaramaa keenya erga ta'e, yeroo rakkoo garri itti dheessan Isa malee hin jiru, Isa malee gabbaraman nuuf hin jiru. Kan kadhatamu, kan sodaatamu, kan abdatamu, kan jaallatamu Isa malee hin ta'u. Isaaf malee eenyufillee gadi ofi hin xiqqeessan, Isaaf malee eenyufillee gadi of hin qaban, Isarratti malee hin hirkatamu. Sababni isaas, kan ati abdattu, sodaattu, kadhattu fi irratti hirkattu, takkaa kan si guddisuu, kunuunsu, dhimmoota keetin kan dhaabbatee fi eegudha, Inni Gooftaa keeti, Isa malee Gooftaan biraa siif hin jiru, takkaa immoo ati gabricha Isaa kan haqaa taata. Inni Mootii Haqaa namootaati. Hundi isaanitu gabroota Isaati.”^[3]

6-Du'aayi gochuu-Hiika Gooftaa keessaa tokko Gooftaan faayda Kan namaaf fidu fi miidhaa namarraa ittisuu, rakkinna kan namarraa oofu fi haajaa namaaf guutuudha. Namni kana yoo beeke, haajaa isaa Gooftaa isaatirraa kadhata, waan hundaaf Isa abdata. Qur'aana Kabajama keessatti:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

“Yeroo gabroonni Kiyya waa'ee Anaa si gaafatan, “Dhugumatti Ani isaanitti dhiyoodha.” [Jedhiin]. Kadhaa kadhataatiif yeroo inni Na kadhate Nan awwaadha. Akka qajeelaniif jecha Naaf haa awwaatani; Nattis haa amanani.” (Suuratu Al-Baqaraa 2:186)

Osoo namni tokko, “Aayan (keeyyanni) tuni nama Isa kadhateef deebii akka isaaf deebisu agarsiisti. Namoota Isa kadhatan (du'aayi godhan) baay'ee argita, garuu deebii hin argatan. Kuni maaliifi?” jedhee gaafate, deebiin kanaa haala kanaan dhiyeessun ni danda'ama:

1ffaa– Hadiisa Abu Sa'id gabaase keessatti Nabiyyiin (SAW) akkana jedhan: Muslimni kamiyyu du'aayi firummaa muruu fi badiin (diliin) keessa hin jirre yoo godhe, Rabbiin wantoota sadii keessaa tokko kennaaf: Takkaa du'aayi (kadhaa) isaatiif deebii kenna, takkaa [ajrii du'aayi isaa] Aakhiraatti kuusaaf, takkaa immoo wanta badaa isarraa deebisa.” Ahmad Musnad isaa keessatti gabaase

2ffaa-Du'aayin deebii argachuuf sharxiwwan (ulaagaalee) barbaaddi. Kanniin keessaa hundeen, Rabbiitti amanuu fi Isaaf ajajamuudha. Aayah armaan olii keessatti, “Naaf haa awwaatani; Nattis haa amanani.” Jedha. Isaaf awwaachun Isaaf ajajamuudha. Ulaagaan biraa halaala nyaachu fi dhuguu.

Haraama nyaachu fi dhuguun du'aayin deebii akka hin arganne godha. Akkasumas, sharxiin biraa qalbiin jiraachu (kana jechuun yommuu du'aayi godhan qalbeefachuu fi xiyyeeffannoo guutuu du'aayi irra gochuu). Hadiisa keessatti wanti akkana jedhu dhufee jira: **“Du'aayin teessan akka qeebalantu dhugaa (irgixanyaa) ta'uun Rabbiin kadhaa. Beekaa! Rabbiin qalbii gaafilaa taate irraa du'aayi hin qeebalu.”** [At-Tirmizi 3479](#)

3ffaa-Tarii namni du'aayi godhu deebii ammati argachuu gaarii akka ta'etti ilaala. Garuu yeroo inni barbaade kanatti isaaf gaarii miti. Kanaafu, deebii du'aayi tanaa tursiisuun boodarra yeroo sirrii ta'etti isaaf deebiisuun isaaf irra gaariidha. [\[4\]](#) (Kanaafu namni du'aayi gochuu irraa dadhabuu hin qabu.)

Maddoota:

[\[1\] Ma'aariju Tafakkuri wa daqaa'iqu tadabburi](#)-12/232-233, Abdurahmaan Habanka

[\[2\] Madaarija saaliin 499-500, Ar-Risaalaa Publisher](#)

[\[3\] Sharih Ibn Al-Qayyim li Asmaa'il Husna-fuula 29-30, Umar Ashqaar](#)

[\[4\] Zaadul Masiir-Ibn Al-Jawzi, fuula 107-108](#)

[Walillahi asmaa'ul Husnaa fud'uuhu bihaa](#)– AbdulAziz bin Naasir Jaliil,

Date Created

August 2019

Author

admin